לאחזוקינהו. בתמורים מי אמר ר״מ יג] מתוך לבבך תחמד מתוך לכל התורה כולה היכא דמוחזק לן דעובר על דבר ל׳: **לעדות בכור.** להעיד שלא הטיל בו מום זה בכוונה: **לעדות אשה.** שמת בעלה במדינת היס: **תני אלא לעדות שאשה כשרה**[ג] ומי אמר דא״ר מאיר לחששא כו׳. ממוך הלשון משמע למליגת דר׳ מאיר קאמר ולא סבירא לן כוותיה כד] אלא לפיל מוכח כולה דלא כרבי יוסי דאמר לעיל עובר על דבר ל׳ לא הוי מתוך על כל התורה כולה ומע״ג דבפרק זה בורר (סנהדרין דף כו.) אמר מהני עבריין מוכל נגיעות להכעיס פסול לעדות ומוקים לה כרבי מאיר וקיימא לן כוותיה דהוא מיע״ל קג״ס היינו דוקא לענין עדות דרחמנא אמר לא תעמד רשע עד לאבד עשרה עד שיעמוד לחבירו ולא עד שיעמוד לעצמו ולא עד שיעמוד לרבים אלא לאחד מהן ואפי׳ לגבי עצמו ואפי׳ לגבי רבים ואפי׳ לגבי רבו ואפי׳ לגבי אביו ואפי׳ לגבי רבו שהוא כאביו ואפי׳ לגבי אביו שהוא כרבו ואפי׳ לגבי אביו ורבו שהוא כשניהם חכמים ואפי׳ לגבי אביו ורבו שהוא כשניהם חכמים וגדול ואפי׳ לגבי אביו ורבו שהוא כשניהם חכמים וגדול ונשיא ואפי׳ לגבי אביו ורבו שהוא כשניהם חכמים וגדול ונשיא ואב בית דין ואפי׳ לגבי אביו ורבו שהוא כשניהם חכמים וגדול ונשיא ואב בית דין ונביא

וחלכתא אפילו בלישנא קמא. וטע"ג דהכא פסקינן דמילתא דעבידא לאגלויי לא מסקר מ"מ לא הימיט ז)לע"ז אלא משום דדייקא ומנסקא[ע] ס"ג דלמא כיון דרמית לה לא דייקא וס"ד הכא נמי נאמן מפי' דמילתא דעבידא לאגלויי לא מסקר והך סיפא ודאי מסייעא ליה לרב יהודה דמילתא דעבידא לאגלויי לא מסקר הא כהן נמי כהן לעד ס"ג גבי מצה הקילו משום עיגונא ועוד כג] דדייקא: **חזייה בשקריה.** פי' לאחו והכיר בו דבשקריה הוא לשון הכרה כמו מאן דבעל עובדא כוכבים דמצה ליה עולתיה ולא מבשקר ליה בפ' עושין פסין (עירובין יט.) וכמו מלף קמייהו ולא בשקריה בפרק בתרא דיבמות (דף קכ. ובקונטרס לא פירש כן):

משום כבודו דחכם. לקמן ג' מתירין את הבכור במקום שאין חכם. דעניין זה[ע] ס"ג[ל][דאמרי'] לא שרי ליה לאינשי למיעבד נדרא בתרתי דרבינא ומיהו הכא אפי' אם אמר מומחה לאחר יש לומר מומחה להתיר בשקר כמו רבינא במקום רבו כמו רבינא במקום רב אשי: מפירין

דאית ליה לאשתמוטי ע] סיפא ודאי מסייעא ליה עמאיש פלוני הרי זה נאמן התם כיון דאית ליה תובע מירתת אמר ר' ירמיה בר אבא מנא ליה ליהודה הא פ] אנא בגידול קבעתיה וגידול קבע בדידיה והכי ג] א"ל נאמן ישראל לומר בכור זה נתתי לכהן במומו ישראל פשיטא לא ע]צריך בקטן והגדיל מהו דתימא לא קים ליה ד] קמ"ל בסורא מתנו כלשנא בתרא בפומבדיתא כלשנא קמא והלכתא אפילו כלשנא קמא רפרם ה] בפומבדיתא הוה ליה בוכרא ויהביה ליה לכהן בלא מומא אזל שדא ביה מומא יומא חד ו] חלש בעיניה אייתיה לקמיה א"ל בכור זה נתן לי ישראל במומו ארפסניה לעיניה חזייה בשקריה א"ל לאו אנא דיהיבתיה לך ואפ"ה לא חש לה למילתא האי הוא דחציף כ"ע לא חציפי ב]ההוא שרוע דאתא לקמיה דרב אשי אמר למאי ניחוש ליה אי כהן הוא אי ישראל הוא הרי בכור ומומו עמו א"ל רבינא לרב אשי ודלמא ישראל הוא ג]ואמר רב יהודה ג]אין רואין בכור ישראל אלא א"כ כהן עמו א"ל הכי השתא התם נהי דקדשים בחוץ לא אכיל ד]אממוניה דכהן חשיד הכא מכדי ידע דהאי מום מובהק הוא מ"ט ז] אתיוה קמיה רבנן משום כבודו דחכם על כבודו דחכם לא ג]עביד איסורא עבד: **מתני'** ה]הכל נאמנין על מומי מעשר: **גמ'** מ"ט דאי בעי שדי ביה מומא מעיקרא מי ידע הי נפיק וכי תימא מפיק ליה בריש עשרה א]לא יבקר בין טוב לרע אמר רחמנא אלא דאי בעי ז]שדי ביה מומא בכולי עדריה ח]: **מתני'** ו]בכור שנסמית עינו ושנקטעה ידו ושנשברה רגלו הרי זה ישחט על פי ג' בני הכנסת רבי יוסי אומר אפילו יש שם כ"ג אינו נשחט אלא על פי מומחה: **גמ'** רבי שמלאי ט] ור' יהודה נשיאה תרוייהו משמיה דרבי יהושע בן לוי אמרי ואמרי לה רבי שמלאי וריב"ל תרוייהו משום ר' יהודה נשיאה אמרי ו]התרת בכור בחוצה לארץ על פי שלשה בני הכנסת אמר רבא ובמומין מובהקין מאי קמ"ל תנינא בכור שנסמית עינו ושנקטעה ידו י] ושנשתברה רגלו הרי זה ישחט על פי ג' בני הכנסת אי ממתניתין הוה אמינא בח"ל אפי' מומין שאין מובהקין והאי דקתני מובהקין להודיעך כחו דר' יוסי קמ"ל כ]א"ר יהודה א"ר ירמיה בר אבא ספק משמיה דרב ספק משמי' דשמואל ג' מתירין את הבכור במקום שאין מומחה מאי קמ"ל תנינא הרי זה ישחט על פי ג' בני הכנסת אי ממתניתין הוה אמינא בח"ל במקום מומחה קמ"ל [ח]במקום שאין מומחה אין במקום שיש מומחה לא ל]אמר רב חייא יג] בר עמרם ג' מתירין את הבכור במקום שאין מומחה מ]ג' מתירין את הנדר במקום שאין חכם ג' מתירין את הבכור במקום שאין מומחה לאפוקי

תנינא הרי זה ישחט בו'. הא מצי הכא לאפוקי מדרבי יוסי מע"ג דניחוקו עמו כדאמר בסמוך משום דמ"ס הוה ליה לרב יהודה למימר הלכה כרבנן או אין הלכה כר' יוסי אבל ר' חייא דבסמוך נקט שני דברים מענין אחד התרת בכור והמרת נדרים: **במקום שיש מומחה לא.** לאו דוקא מומחה[מ] שהמומחה ב"ד הוא על רב אחי לעיל אמרי' לעיל לקמיה ההוא שרוע משום כבודו דחכם וכל כמ] מופלג בחכמה ומומחה לאו להתיר בכור ונדר בימיהי כדמשמע מדרב אחי לעיל ובפ"ק דנדרים (דף ח:) גבי רבינא דהוה ליה נדרא לדבימהו ואתא לקמיה לרב אחי וכו' ובקמא ס"מ תלא בו ויחיד מומחה אבי שמתא משמע קתא ליחיד מומחה הוי[ס] כרב אחי וכן הסיא בפ"ק דסנהדרין (דף ה:) כמ] מ"ל היה מומחה לרבים הן לפי' יחידי לאו דוקא מומחה הסמוך כו'[נ] כדאמר ר"נ התם כגון אתא דן דיני ממונות: [נ] **פסק** ומיהו בזמן הזה אין נראה שיהא שום אדם מציע מומחה להתיר בכור ונדר בימיהי ולדון דיני ממונות[נג]: **שלשה מתירין את הנדר במקום שאין חכם.** בעניין זה[נד] דפ"ק דנדרים (ח:) נ)[דאמרי'] לא שרי ליה לאינשי למיעבד נדרא בתרתי דרבינא ומיהו הכא אפי' אם אמר מומחה לאחר יש לומר מומחה להתיר בשקר: יומא חד. חש רפרם בעיניו: אייתיה לקמיה. ההוא בכור עצמו דיהב ליה דסבר השתא דחש בעיניה לא מבשקר ליה: ארפסניהו לעיניה. כלומר פקח רפרם לעיניו ביותר: ואפי' הכי לא חש למילתא. למיגזר דלא ליהמנוה לשום כהן דאמר בכור זה נתן לי ישראל במומו אלא נאמן. דסבר האי הוא דחציף דעבד הכי: מאי ניחוש ליה האי מום ודאי בידי שמים הוא אי כהן הוא אי ישראל הוא דאתייה הרי ודאי מומו עמו ומותר: ודלמא ישראל הוא. דאתי ואין רואין בכור לישראל אא"כ כהן עמו דמחשדינן ליה שמא בתר דקא שרינן ליה לא יהיב ליה לכהן אלא הוא גופיה אכיל ליה להכי בעינן כהן עמו דלאלתר ליהביה ניהליה ואפאי קא שרית ליה אי דישראל הוא: הכי השתא התם. בספק מום משום הכי אין רואין אלא א"כ כהן עמו נהי דבבכור תם קא מחמיר ישראל דקדשים בחוץ לא אכיל אבל אממוניה דכהן אבעל מום דליית ליה קדושה חשיד למיכליה להכי אין רואין אא"כ כהן עמו אבל הכא בהאי שרוע מכדי מידע ידע ישראל דמום מובהק הוא וכיון דלא עבר על כבודו של חכם בודאי איסורא לא עביד דניחוש להכי: מאי קמ"ל תנינא בכור כו' ומתני' בחוצה לארץ ובזמן הזה עסקינן מדקתני זקן ושערו מדולדל דאי ס"ד בזמן ביהמ"ק ליקרבוה שריה: שלשה בני כנסת דלא בעינן מומחין גמורין: ובמומין מובהקין הניכרים כגון נסמת עינו נקטעה: להודיעך כחו דר' יוסי. דאפי' במובהקין קאמר דאינו נשחט אלא ע"פ מומחה:

ב) גרסה ל"ל לא קים ליה מיה שם הוא המום עלמו שהיה בו כשנתן לו.

שיטה מקובצת

ע] לאישתמוטי דאמר עלי דידי היכמי הוה מהימן סיפא: ב] הא דידי היא אנא: ג] והכי אמרי ליה: ד] ליה ביה קמ"ל: ה] רפרם מפומבדיתא ורש"י גריס בבית: ו] חד חש בעיניה: ז] מ"ט אתייה קמיה: ח] עדדיה מעיקרא: ט] שמלאי. גליון ש"ל דתרי (דבי) ר' שמלאי היו דבמס' ע"ז [דף לז.] אמרינן מסתמיך ואזיל רבי יהודה נשיאה אכתפיה דרבי שמלאי שמעיה והכא (משמע) דחברים הוו: י] ידו ושנשברה: יא] אמינא אפי' במקום: יב] חייא בר אבין אמר רב עמרם: יג] לאישתמוטי דכי בדקי ומשכחינן דמומי שאינו נאמן לקהם אית ליה לאשתמוטי ולימור: יד] לגידול שם חכם והוא: טו] אמרי ליה לגידול:

טז] חד חש בעיניה חלש: יז] לבוכרא לקמיה: יח] עינו רפרם בכח: יט] קבוע הוא ישחטנו ויאכלנו הוא: כ] בעלמא הוא חשוד: כא] בתמיה כלומר זה ודאי: כב] תיבות בסמ' תמורה נמחק: כג] ועוד משום דדייקא: כד] תיבת פסק נמחק: כה] קיים סד"א ליגזר תיבות ה"ל למיגזר נמחק: כו] שלא יבא להקל: כז] מומחה שסמכוהו ברבי דהא על רב אשי אמרינן לעיל דאתיא: כח] וכל מומחה המופלג בחכמה: כט] ואם היה תי' אא"כ נמחק: ל] הנסמך ברבי כדאמר: לא] תי' פסק נמחק: לב] ממונות ביחידי הס"ד: לג] זה ההיא דפ"ק:

רבינו גרשום

דמצי לאישתמוטי שליח דמצי ואמר לאו מהאי דבינה אלא מאחרינא אפילו מעם הארץ דמצי אמר אפילו עם הארץ נאמן הוא עלי ליקח ממנו. הלכך אינו נאמן השליח: סיפא מסיענא ליה לרב יהודה. היכא דאמר ליה קח לי מאיש פלוני נאמן הרי זה נאמן השליח לומר שלקח ממנו דהשתא לא מצי לאשתמוטי: ולא היא מהא לא מסיענא ליה התם מאיש פלוני נאמן (אמאי) [דאי] השליח כיון דאית ליה תובע דמשלח קא משייל לאותו פלוני נאמן אי זבן שלוחיה מינה מירתת השליח ולא זבין אלא מההוא: אבל כהן שאמר בכור זה נתן לי ישראל במומו לית ליה תובע ליכא לחייש למישיילי לישראל אי יהבי ניהליה במומיה להכי לא מסיענא ליה: האי אנא קבעתה לגידול. כלומר אני למדתיה לגידול וגידול למדה לרב יהודה: ישראל פשיטא. דהא לא חשידי אמומי: לא צריכא בקטן שהגדיל. כלומר קטן היה אותו ישראל כשנתן לו זה הבכור לכהן במומו ועכשיו כשהוא גדול מעיד עליו דהוא המום עצמו שהיה בו כשנתתיו לו: מהו דתימא לא קים ליה בהאי מום דהיינו הוא משום דקטן הוה ולא מדכר קמ"ל דנאמן: [לישנא אחרינא קטן הוה הכבש] והלכתא בלישנא קמא דכל מילתא דעבידא לאגלויי לא מסקר: יומא חד. חש רפרם בעיניה: אייתיה לקמיה. ההוא בכור עצמו דיהב ליה דסבר השתא דחש בעיניה לא מבשקר ליה: ארפסניהו לעיניה. כלומר פקח רפרם לעיניו ביותר: ואפ"ה לא חש למילתא. למיגזר דלא ליהמנוה לשום כהן דאמר בכור זה נתן לי ישראל במומו אלא נאמן. דסבר האי הוא דחציף וכמו כן מצינו בגמרא דמסקינן דהאי מום דהוה ביה בשעת מכירה ודאי בידי שמים הוא אי כהן הוא אי ישראל הוא דאתייה הרי ודאי מומו עמו ומותר: ודלמא ישראל הוא. דאתי ואין רואין בכור לישראל אא"כ כהן עמו דמחשדינן ליה שמא בתר דקא שרינן ליה לא יהיב ליה לכהן אלא הוא גופיה אכיל ליה להכי בעינן כהן עמו דלאלתר ליהביה ניהליה ואפאי קא שרית ליה אי דישראל הוא: הכי השתא התם. בספק מום משום הכי אין רואין אלא א"כ כהן עמו נהי דבבכור תם קא מחמיר ישראל דקדשים בחוץ לא אכיל אבל אממוניה דכהן אבעל מום דליית ליה קדושה חשיד למיכליה להכי אין רואין אא"כ כהן עמו אבל הכא בהאי שרוע מכדי מידע ידע ישראל דמום מובהק הוא וכיון דלא עבר על כבודו של חכם בודאי איסורא לא עביד דניחוש להכי: מאי קמ"ל תנינא בכור כו' ומתני' בחוצה לארץ ובזמן הזה עסקינן מדקתני זקן ושערו מדולדל דאי ס"ד בזמן ביהמ"ק ליקרבוה שריה: שלשה בני כנסת דלא בעינן מומחין גמורין: ובמומין מובהקין הניכרים כגון נסמת עינו נקטעה: להודיעך כחו דר' יוסי. דאפי' במובהקין קאמר דאינו נשחט אלא ע"פ מומחה:

הגהות הב"ח

(ע) גמ' הוה לתמיה אפי' במקום מומחה:
(ב) רש"י ד"ה הכל וכו' אינו נאכל אלא במום כל"ל ומיבות ואין לו תקנה נמחק:

תורה אור

גמ' א) לֹא יְבַקֵּר בֵּין טוֹב לָרָע וְלֹא יְמִיתֶנּוּ וְאִם הָמֵר יְמִירֶנּוּ וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ לֹא יֵגָאֵל:

(ויקרא כז, לג)